

תקציר המפגש

ניהול עשבים-

גישה וסל הכלים

שיחה פתוחה עם מנהלי מטע צרעה:

אסף צור & עדי עציוני

מסמך זה מציג תובנות מתוך שיחה של שיתוף ידע מהשטח

- המידע המוצג הינו תוצר של שיתוף ניסיון אישי מהשטח.
- הכתוב אינו מהווה המלצות גורפות, אלא אבחנות ותוצאות של התנסויות שביצע חקלאי בהקשר הייחודי של המשק שלו.
- על כל חקלאי/ת לקחת בחשבון את ההקשר המקומי שלו/ה בבואו/ה ליישם תובנות אלו.

| תודה רבה לאסף ועדי על הפתיחות ושיתוף הידע |

- מיקום: קיבוץ צרעה, בין השפלה להרי ירושלים.
- קרקע: כבדה וחרסיתית (מגוונת).
- משקעים: ממוצע ~500 מ"מ (משתנה בשנים האחרונות).
- טופוגרפיה: שיפועים משמעותיים - רגישות גבוהה לסחף קרקע.
- קרבה לנחל: סמיכות לנחל שורק.
- גידולים עיקריים: רימונים, פקאנים ושקדים.

חזון מטעים צרעה

אנו בענף המטעים מקדמים רווחיות והכנסות לקיבוץ, על ידי גידול ומכירת תוצרת חקלאית תוך התחשבות ושימור הסביבה

אנו ענף המטעים שואפים להיות מודל למצוינות חקלאית בת-קיימא וטכנולוגית חדשות הנשענת על:
העמקת הידע המקצועי
טיפוח הון האנושי
עידוד יוזמה וחדשנות

נקודת מוצא: שינוי תפיסה

הגישה של אסף ועדי יוצאת מנקודת הנחה בסיסית:
עשבייה אינה בעיה שיש להעלים, אלא מרכיב במערכת שצריך לנהל.
קרקע אינה נשאת חשופה - אם לא תצמח עשבייה "רצויה", תתפתח עשבייה אחרת, לעיתים פחות נוחה. לכן - השאלה המרכזית אינה האם יהיו עשבים, אלא **איזה עשבים יהיו וכיצד הם משרתים את המטע.**

הכלים המוצגים אינם פתרונות נפרדים, אלא אמצעים שניתן לשלב ביניהם בהתאם לצורך והתנאים.

- גידולי שירות הם הבסיס - בין אם נזרעים או צמחייה טבעית. הם מגנים על הקרקע (מסחף, טמפ', יובש ועוד), מדכאים עשבים אחרים ותורמים למערכת האקולוגית.
- כיסוח - כלי מדויק ואמין.
 - יתרון מרכזי - האפשרות לשלוט בתזמון (כמעט ב-100%) ובכך להשפיע על הרכב והתפתחות העשבים.
 - חסרון - כרוך בעלויות, תלוי בתנאי מזג האוויר
- רעייה (במקרה של צרעה רעיית כבשים) - חלופה לכיסוח.
 - יתרון - חסכון בעבודה, בעלויות, מכניסה דינמיקה טבעית ויתרונות ביולוגים
 - חסרונות / אתגרים - מצריך ניהול: בעלי החיים בוחרים מה לאכול, לכן נוצרת סלקציה שלא תמיד תואמת את רצון המגדל. בנוסף, יש תלות בתזמון ובשיתוף פעולה עם הרועה, אלא אם הכבשים בבעלות המגדל.
- עישוב ידני סלקטיבי - בעיקר במטעים צעירים. מאפשר לבסס עשבים מועילים (בעיני המגדל) ולהסיר רק את הבעייתיים. שיטה מדויקת אך דורשת תשומת לב, הבנה ועבודה מרובה
- שימוש בכימיה - נשאר כאפשרות, אך בגישה זו הוא כלי אחרון, לשימוש נקודתי ומדויק בלבד כאשר אין פתרון אחר.

ניסיון להחליף כיסוח באמצעות כבשים הראה פוטנציאל לחיסכון ולעבודה יעילה יותר, אך גם חשף אתגרים. אתגר: הכבשים העדיפו מינים מסוימים (כמו חלמית) ונמנעו מאחרים (כמו גדילן), מה שיצר בעיית סלקציה. תובנה מרכזית - תזמון הכניסה למטע הוא קריטי. כאשר הצמחים צעירים יותר, הסיכוי שייאכלו גבוה יותר. כל כיסוח מאפס את כלל העשבים. מצריך תכנון מראש (משמעותי יותר מתכנון כניסת כלים).

עשבייה קייצית במטע צעיר

במטע רימון חדש, שננטע על קרקע מופרת מאוד, צמחה עשבייה 'ספונטנית' בפס הנטיעה בעקבות השקיית השתילים הצעירים. במקום להסיר לחלוטין את העשבייה, בוצע עישוב סלקטיבי בלבד -

- הוצאו מינים פולשים וקשים
- הושארו מינים 'מועילים' - בעיקר צופניים ולא תחרותיים.

התוצאות היו מפתיעות -

נדרש סבב עישוב אחד בלבד - העשבים הרצויים דיכאו אחרים. נצפתה פעילות גבוהה של אויבים טבעיים העשבייה תרמה לייצוב הקרקע והגדודית - יתרון משמעותי בעיקר בגשמים הראשונים של החורף.

תובנות מרכזיות

- לעתים 'אי-התערבות' היא פעולה ניהולית נכונה. עצירה, התבוננות והבנה של מה שקורה בשטח יכולות לחסוך עבודה ולשפר תוצאות
- אין כלי אחד מתאים לכל מצב - ניהול עשבייה תלוי מאוד בתנאי השטח, בגידול המרכזי, בעונה ובעיקר במטרות המגדל
- על מנת להגיע להצלחה - הפעולות והתזמון צריכים להיות מסונכרנים

לסיכום

ניהול עשבייה אינו פעולה טכנית של הדברה, אלא תהליך מתמשך של קבלת החלטות. המטרה היא לבנות מערכת בה העשבייה פועלת לטובת המטע. במקום להילחם בעשבים, עובדים איתם.